

Läroarutbildningen
Examensarbete
Hösten 2004

IUP – Hur arbetar man med individuella utvecklingsplaner i skolan?

Handledare:
Birgitta Rudenius

Författare:
Johanna Svensson
Sara Johansson

IUP -

Hur arbetar man med individuella utvecklingsplaner i skolan?

Abstract:

I vår undersökning kommer vi att visa hur man använder sig av IUP-individuella utvecklingsplaner i skolan. Vi kommer att utgå från dessa frågeställningar:

Hur följer man elevernas utveckling med hjälp av IUP?

Hur går det till när man arbetar med IUP i skolan?

I litteraturgenomgången tar vi upp vad som redan finns forskat kring IUP. Vi har funnit att IUP tydliggör elevernas utveckling på deras egen nivå och konkretiserar de mål som eleverna, enligt styrdokumentet, läroplaner och kursplaner, ska uppnå.

Vi jämför sedan resultaten av våra intervjuer med det som redan finns framforskat från andra forskningsstudier.

Nyckelord: dokumentation, elevers individnivå, IUP, styrdokument, utvecklingsplan

Innehållsförteckning

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	3
1. INLEDNING	4
2. SYFTE	5
3. LITTERATURGENOMGÅNG	5
3.1 Regeringsuppdraget och Myndigheten för skolutveckling	5
3.2 Varför individuell planering	6
3.3 Vårdnadshavare	7
3.4 En kommun i södra Sverige	8
4. KOPIERINGSUNDERLAGET OCH HANDBOK ZETTERSTRÖM	10
4.1 Materialet	10
4.1.1 Pärmar	10
4.1.2 Barnens/elevernas IUP – pärmar	11
4.2 Arbetsgång	11
4.2.1 Förvaring och sekretess	11
4.2.2 Personen bakom IUP – pärmen	12
4.2.3 Vårdnadshavare och utvecklingssamtal	12
4.3 Stegöversikt	12
4.3.1 Social utveckling	13
4.3.2 Temablad	13
4.3.3 Målöversikt	13
4.3.4 Stegblad för ämnesutvecklingen för förskolan och skolan	13
4.4 Hur man startar upp arbetet kring IUP	14
4.4.1 Skolåren	14
4.4.2 Att komma igång	15
4.4.3 Viktigt i arbetet med IUP	16
5. PROBLEMPRECISERING	16
6. TEORETISKA OCH METODOLOGISKA UTGÅNGSPUNKTER	16
7. EMPIRISK DEL	17
7.1 Metodval	17
7.2 Val av undersökningsgrupp	18
7.3 Genomförande	19
7.4 Redovisning av intervjuer	20
7.4.1 <i>Intervju med rektor på skola 1</i>	20
7.4.2 <i>Intervju med pedagog på skola 2</i>	22
7.4.3 <i>Intervju med pedagog på skola 3</i>	23
7.4.4 Sammanfattning av intervjuer	24
8. KRITISK ANALYS OCH ETISKA ÖVERVÄGANDEN	24
9. DISKUSSION	25
10. SLUTSATSER	28
11. REFERENSER	29
BILAGA A	
BILAGA B	

1. Inledning

Vi är två studenter som läser den nya lärarutbildningen på Högskolan i Kristianstad med inriktning fritid och skola i ett helhetsperspektiv. Under tidigare VFU-perioder, Verksamhets Förlagd Utbildning, har vi upplevt att IUP är för många ett främmande ämne, både för pedagoger och föräldrar. Vi har valt att forska kring individuella utvecklingsplaner, IUP, för att styrdokumentet tar upp hur viktigt det är att tillgodose varje enskild elev. ”Undervisningen skall anpassas till varje elevs förutsättningar och behov” (Lpo 94, sid.6. Utbildningsdepartementet, 1998). I styrdokumentet och ute i verksamheterna strävar pedagoger efter att kunna tillgodose varje enskild elev. ”Läraren skall utgå från varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande” (Lpo 94, sid.14).

IUP är en form av dokumentation som står för Individuella Utvecklingsplaner. Syftet med IUP är att alla elever ska ha en individuell planering. IUP har varit ett projekt men är nu en del i den vardagliga verksamheten ute i skolorna runt om i landet. IUP är ett verktyg som tydliggör elevernas utveckling på individnivå och konkretiserar de mål som eleverna, enligt styrdokumentet, läroplaner och kursplaner, ska uppnå. IUP sätter fokus på just individens utveckling utifrån dens egna förutsättningar. IUP är ett verktyg som kan hjälpa pedagoger att kunna nå dessa mål. Om fler inom skolan blir upplysta om vad IUP står för och vad det innebär, så kanske fler pedagoger blir nyfikna på att använda detta arbetssätt. Det gör att det blir lättare att kunna tillgodose varje elevs utveckling och lärande.

I vårt arbete kommer vi att börja med en genomgång om vad IUP innebär. I den empiriska delen använder vi oss av intervjuer för att få reda på mer om IUP och hur det fungerar ute i verksamheter. För källhänvisningar har vi valt att använda Harvard-systemet och de skrivregler vi använt oss av har vi tagit från boken *Svenska skrivregler* av Språknämnden, (2000).

I den kommun där vi har gjort vår undersökning finns det inte så många skolor som arbetar efter IUP men på många andra skolor runt om i landet har man arbetat med IUP i flera år. På skolorna i den kommun där vi gjort undersökningen är alla i ”uppstartandet” med IUP. När vi nämner ”uppstartandet” menar vi att de är i början av arbetet med IUP. Vi tyckte att detta ämne verkade intressant eftersom det inte finns så mycket fakta eller andra examensarbete om IUP. Detta arbete blev därför en stor utmaning för oss blivande pedagoger.

2. Syfte

Vårt syfte med examensarbetet är att vi ska få kunskap om IUP och se hur det går till när man börjar arbeta med IUP i en skola. Vi kommer att utgå ifrån följande frågeställningar:

Hur följer man elevernas utveckling med hjälp av IUP?

Hur går det till när man arbetar med IUP i skolan?

I vårt arbete nämner och refererar vi till olika förkortningar, IUP och Lpo 94. IUP står för Individuella Utvecklingsplaner och Lpo 94 står för Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Utbildningsdepartementet, 1998). Lpo 94 består mest av skolans mål och riktlinjer, vilka normer och värden som skolan ska sträva efter. När vi nämner förkortningen VFU menar vi Verksamhets Förlagd Utbildning som vi har haft under vår utbildning på högskolan i Kristianstad.

3. Litteraturgenomgång

I litteraturgenomgången kommer vi att gå igenom vad regeringsuppdraget och myndigheterna säger om dokumentation. Efter det kommer vi att ta upp vad litteraturen framhäver om IUP samt vad IUP innebär och handlar om. Slutligen beskriver vi en modell för hur man kan arbeta med IUP. En modell som används i några skolor.

3.1 Regeringsuppdraget och Myndigheten för skolutveckling

Enligt rapporten *Individuell planering och dokumentation i grundskolan* (Dnr 2003:251) från Myndigheten för skolutvecklingen fick skolverket den 24 oktober 2002 i uppdrag av regeringen att låta tjugo grundskolor komma fram till en ny form för individuell planering (Dnr 2003:251). Regeringen konstaterar att det redan idag finns skolor som använder sig av individuella utvecklingsplaner och att skolor på olika sätt planerar för och dokumenterar elevers lärande och utveckling. Enligt regeringen anser man att skolornas arbete behöver hjälp, bl.a. genom exempel i lärandet. Individuell planering och dokumentation kan göra att det blir en stor betoning på individualiserat lärande. Detta kan påverka gruppens betydelse för lärandet.

Regeringen anser att både möjligheter och svårigheter som kan uppstå med ett individanpassat arbetssätt, fortlöpande individuell planering och dokumentation av elevernas studieresultat bör dokumenteras och spridas till alla skolor.

Enligt Myndigheten för skolutveckling har regeringsuppdraget U2002/3932/S gett tjugo grundskolor möjlighet att utveckla och dokumentera formerna för individuell planering och dokumentation. Skolornas rapporter om dokumentation ger en variationsrik bild och visar att arbetet med individuell planering och dokumentation är mycket omfattande. Dokumentationen innefattar loggböcker, portfolio och individuella utvecklingsplaner. För att arbeta fram dessa redskap måste man ta hjälp av läroplans- och kursplanens mål. Dokumentationen och den individuella planeringen har ett samband med utvecklingssamtal, åtgärdsprogram, kvalitetsarbete och stödjer varje elevs lärande. Detta material finns än så länge endast att hämta som fil från Internet under Myndigheten för skolutveckling (www.skolutveckling.se).

3.2 Varför Individuell planering

Från resultatet av skolornas dokumentation över sitt arbete med individuell planering och dokumentation kom det fram både positivt och negativt. Både individuell planering och dokumentation bidrar till struktur och tydlighet för elever, föräldrar och lärare. Resultaten och målen blir mer synliga, där elever och föräldrar genom detta får god information om de mål som ska uppnås och hur eleverna utvecklas genom dessa mål. Detta skapar underlag för dialogen mellan lärare, elever och föräldrar om det fortsatta lärandet och mot att uppnå målen.

Tydligheten som skapas för eleverna gör att de blir motiverade och utvecklas, eleverna får inflytande och kan själva påverka sin egen framgång mot målen. Detta leder också till att eleverna tar ett större ansvar i sitt lärande. Genom individuell planering och dokumentation får lärarna stöd när de skapar förutsättningar för elevernas lärande och underlag för bedömning av deras utveckling, men arbetet upptar också mycket tid.

Individuell planering och dokumentation innebär att arbeta mål- och resultatstyrt på elevnivå. Det handlar om parallellprocesser mellan alla nivåer i skolan som synliggör såväl lärandet för den enskilde eleven, som lärandet för läraren, arbetslaget och skolan. Skolornas arbete, resultat och utveckling redovisas i kvalitetsredovisningen i skolan. Elevernas arbete, resultat och utveckling redovisas i loggböcker, portfolio eller individuella utvecklingsplaner.

Syftet med individuell planering och dokumentation kan vara som de flesta skolor anser, att elevers ansvarstagande ska öka. Enligt skolorna syftar individuell planering till att eleven tränas att göra sitt bästa, lämna in arbeten och att använda tiden effektivt. Genom medvetet arbete med utvärderingsbara mål tar eleverna ansvar för sitt lärande. På många skolor menar man att syftet med IUP är att öka elevers inflytande och delaktighet. De blir mer delaktiga genom att planera delar av sitt arbete och sedan utvärdera. Skolorna menar att ansvar och inflytande hänger ihop (www.skolutveckling.se).

Zetterström (2003) framhåller att det är viktigt att skolan ser varje person som en individ. Man ska utgå ifrån individens egna förutsättningar och ge individen möjlighet att utvecklas och nå förskolans och skolans mål. Alla måste få så goda förutsättningar som möjligt, både ämnesmässigt och socialt. IUP har sin fokus på individens utveckling, och utgår från individens egna förutsättningar. Det är också ett redskap för att följa och se eleven under hela skoltiden.

Enligt Lpo 94 ska läraren stärka elevens tillit till den egna förmågan och stärka elevernas vilja att lära. Läraren skall även utgå från varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

3.3 Vårdnadshavare

Skolan ska stödja den enskilda elevens utveckling enligt Lpo 94, att undervisningen ska anpassas efter varje elevs förutsättningar och behov och främja elevens fortsatta lärande och utveckling. Förutsättningen för elevers och vårdnadshavares rätt till inflytande och påverkan är tydlighet om mål, innehåll och arbetsformer. I grundskoleförordningen anges det att läraren, eleven och elevens vårdnadshavare en gång per termin ska träffas och prata om hur elevens utveckling, både socialt och kunskapsmässigt ska stödjas.

I departementsskrivelsen *Elevens framgång – Skolans ansvar*, anser expertgruppen bl.a. att varje elev har rätt till en individuell utvecklingsplan och att arbetslagets dokumenterade planering är en förutsättning för denna (Utbildningsdepartementet, Ds 2001:19).

Regeringen tycker att skolan bör vara tydligare när det gäller att informera föräldrar och elever om elevens studieutveckling. Detta bör ske kontinuerligt under hela grundskoletiden. Informationen ska vara en utvärdering av elevens utveckling i relation till målen i läroplanen

och kursplanerna för år 5 och 9. Följs detta ska det leda fram till en långsiktig individuell utvecklingsplan som visar vad lärare, elev och föräldrar kommit överens om. För att som pedagog kunna nå de mål som styrdokumentet anger räcker det inte med att tydliggöra och dokumentera dem, man måste hela tiden fundera på hur man kan skapa bästa möjliga förutsättningar för att eleverna ska nå målen (www.skolutveckling.se).

Allt handlar om samverkan mellan pedagoger, elever och deras föräldrar. I IUP: n bör möjligheten till delaktighet framgå. Hur eleven, föräldrar och pedagoger ska samverka för att målen ska uppnås. Det bästa resultatet kan nås om alla är engagerade. Vid utvecklingssamtalen har föräldrar menat att IUP har hjälpt dem att se hur långt deras barn har kommit i utvecklingen på ett bra sätt (Zetterström,2003).

Alla som arbetar i skolan ska: ”samarbeta med elevernas vårdnadshavare så att man tillsammans kan utveckla innehåll och verksamhet”(Lpo 94 sid.16).

Läraren ska: ”samverka med och fortlöpande informera föräldrarna om elevens skolsituation, trivsel och kunskapsutveckling” (Lpo94 sid.16).

De mål som förskolan och skolan arbetar efter finns beskrivna i läroplanerna.

Styrdokumentet anger vad förskolan och skolan ska prestera och ta ansvar för. Som pedagog kan man lätt känna att man inte räcker till alla gånger. Att bryta ner målen i små delmål och diskutera styrdokumentet är en metod för att göra målen mer lättförstådda för både anställda, föräldrar och elever (Zetterström, 2003).

3.4 En kommun i södra Sverige

Kommunen som ligger i södra Sverige tog för flera år sen ett beslut om att alla elever ska ha en utvecklingsplan för 0-16 år. Först hade man en grundmall som man arbetade efter på många skolor men efter ett tag arbetade de olika skolorna fram olika mallar.

I ett område i kommunen arbetar man efter att alla elever ska ha en egen individuell utvecklingsplan. De olika ämnena är uppdelade i delmål och fylls i allt eftersom eleven når sitt mål. Den individuella utvecklingsplanen, IUP: n, visar de olika delmålen och var eleven befinner sig i förhållande till målen Eleven utvecklas i sin egen takt men får hjälp av pedagogen med exempel på olika delmål inom ämnet. Syftet med IUP är att den ska hjälpa eleven att sätta egna mål, eleven ska bli medveten om sina styrkor och svagheter.

Eleven ska även lära sig att reflektera och utvärdera. Den individuella utvecklingsplanen ska fungera som ett underlag vid samtal, hjälpa personalen vid planering och som överlämningsunderlag (www.skola.helsingborg.se).

Den individuella utvecklingsplanen ska fungera på ett sätt så att både elev och vårdnadshavare kan vara delaktiga i skolgången. En del av denna plan är utvecklingssamtalen. Utvecklingssamtalen är bara en del av IUP: n. Den är den sista länken som binder ihop alla delarna. Innan utvecklingssamtalet ska elev, målsman och pedagog ha tagit ställning till elevens skolsituation ur alla aspekter för att sedan hitta vägar som syftar framåt. Den individuella utvecklingsplanen ger en helhetsbild av elevens skolsituation (www.skola.helsingborg.se).

En sekretessutredning pågår för närvarande om hur dokumenten i IUP ska behandlas. Enligt Myndigheten för skolutveckling framhåller man att en förtrogenhet kring sekretessreglerna skapar bättre förutsättningar för ett bra skolutvecklingsarbete inom flera områden. Med nya arbetssätt och nya rutiner kan dokumentationen om och av eleverna öka. Därmed ökar också andelen integritetskänsliga uppgifter i skolornas handlingar (SOU: 2003:103).

På grund av den dokumentation som förekommer i skolan har regeringen beslutat att göra en utredning och en översyn av bestämmelserna om sekretess i skolan (www.regeringen.se).

IUP tar man inte fram varje dag, utan man tar fram den i samband med utvecklingssamtal och diskussioner mellan pedagoger. Det råder olika typer av sekretess inom förskola och skola och IUP kan inte flyttas från förskolan till skolan utan att föräldrarna godkänner det. Eleven och föräldrarna ska uppleva IUP som ett stöd och då blir det en självklarhet att tillåta att IUP följer eleven genom förskola och skola. En kopia av stegöversikten och personbladet arkiveras när eleven byter verksamhet (Zetterström, 2003).

Det är arbetet runt omkring IUP som leder till att stegen kan uppnås. Eftersom det är eleverna som ska uppnå målen så bör det vara de som känner till målen bäst. Stegbladen är mycket viktiga. Stegbladen finns för att väva in målen i det dagliga arbetet. Dom kan även finnas med som planerings – och reflektionsunderlag. När elevernas förståelse för målen ökar allt mer, kan de ta ansvar och bli mer medvetna om vad de måste arbeta med för att nå just de målen (Zetterström, 2003).

4. Kopieringsunderlaget och Handbok Zetterström

Vi kommer i detta kapitel ge en överblick av vad Zetterströms (2003b) material innebär och hur man kan arbeta med IUP. Agneta Zetterström har tillsammans med andra pedagoger arbetat med att ta fram och prova ut IUP materialet under fyra år. Detta på grund av att alla skolor måste ha en form av dokumentation. Därför tycker vi att detta material är intressant att ta med i vårt arbete, eftersom det inte finns så mycket färdigt material om IUP.

4.1 *Materialet*

Materialet består av två olika pärmar. Vi kommer att beskriva om hur de olika IUP – pärmarna är uppbyggda, lite om förvaring och sekretess, vårdnadshavare och utvecklingssamtal, en översikt på de olika stegbladen samt hur man startar upp arbetet kring IUP.

4.1.1 **Pärmarna**

Det är viktigt att man avsätter tid för arbetet med IUP. Det är lätt att glömma bort små praktiska detaljer som kan hindra arbetet. Viktigt är att början blir bra, både för elever och pedagoger, och att det finns en bra grund att stå på. Det ska göras två typer av pärmar. En pedagogpärm som innehåller allt material och en IUP-pärm till barnen/eleverna, vilken innehåller delar av pedagogpärmen. Pedagogpärmar som används inom förskolan och skolan ser likadana ut. Helheten och den röda tråden är styrkan i materialet och då är det viktigt att alla kan se just det och prata utifrån samma material. Allt finns samlat i pedagogpärmen som är själva nyckeln till IUP. I den pärmen kan man gå in och se hur de olika bladen ska användas, finna samtliga stegblad och kriterier samt allt underlag för barnens/elevens IUP-pärmar. Oftast arbetar man fyra till fem personer med samma pedagogpärm.

Pedagogpärmen innehåller dessa rubriker:

Så här är ”Att arbeta med IUP” upplagd

Göra pärmar

Stegblad och kriterier svenska

Hantera alla blad

Stegblad och kriterier matematik

Barnets/elevens IUP-pärm

Stegblad och kriterier engelska

Stegblad social utveckling

Övriga blad

4.1.2 Barnens/elevernas IUP – pärmar

IUP -pärmen är det material som följer barnet/eleven genom hela förskole- och skoltiden. Det är i IUP-pärmen som stegöversikt, målöversikt, exempel på måluppfyllelse samt uppgifter om utvecklingssamtal och nationella prov samlas. Pärmen bör förvaras avskilt eftersom den innehåller originalhandlingar och personlig information.

Barnets/elevens IUP - pärm innehåller dessa rubriker

Detta är jag	Social utveckling
Personblad	Svenska
Stegöversikt	Matematik
Temablad	Engelska

Man sätter inte in alla papper med en gång, dvs. ettåringen på förskolan får inte information om vilka mål som ska nås i matematik 15 år senare. Det är viktigt att ha en lång framförhållning för att visa på den röda tråden, men att man ändå delar upp materialet och lämna ut det vid t.ex. tre olika tidpunkter. Kopieringsunderlagets steg- och kriterieblad ska inte sitta i IUP-pärmen. Stegbladen för social utveckling är eventuellt de enda blad som kan sitta i pärmen så länge de bedöms aktuella och intressanta. IUP-pärmen kan även fungera som förvaring av ännu inte klara stegblad, i samband med att barnet/eleven byter pedagog eller verksamhet, detta enbart för att inte riskera att bli av med något papper.

4.2 Arbetsgång

4.2.1 Förvaring och sekretess

Förskolan och skolan lyder under olika typer av sekretess. Förskolan har sträng sekretess och det omfattar allt material som gäller det enskilda barnet. Därför förvaras pärmen avskilt, ibland inlåst. Skolan lyder inte under samma sekretess, men rekommendationen är att pärmen förvaras avskilt. Pärmen bör även förvaras säkert eftersom att den innehåller originalhandlingar. För närvarande pågår en sekretessutredning vilken antagligen kommer att resultera i nya direktiv gällande just hantering av individuella utvecklingsplaner.

När pärmarna arkiveras tas kopior på stegöversikten och på personbladen. När sedan barnet/eleven lämnar verksamheten för gott är det förskolans/skolans arkiveringsregler som gäller. Det är personalen på förskolan/skolan som ser till att pärmen kommer till rätt

mottagare om föräldrarna skrivit under och medgett att IUP lämnas vidare till mottagande verksamheter.

4.2.2 Personen bakom IUP – pärmen

Det är mycket viktigt att den personliga utvecklingen tydliggörs. I IUP-pärmen finns det ett blad som kallas för ”Detta är jag”. I förskolan, där barnet inte kan skriva eller läsa, kan bladet innehålla mycket fotografier och kommentarer, både från föräldrar och pedagoger. Bladet och innehållet kan få olika karaktärer och utseende under de kommande åren. När barnet sedan börjar skriva om sig själv så beskrivs föräldrarna, husdjur, kompisar osv. Efter det kan man gå vidare med tankar om lärandet och arbetet i skolan. Olika inlärningsstilar kan också beskrivas. På detta sätt går man vidare, från elevens beskrivning av sig själv till hans/hennes tankar om sig själv, detta i förhållande till sitt lärande och eleven visar i och med det på personlig utveckling.

4.2.3 Vårdnadshavare och utvecklingssamtal

Det är viktigt att man skriver ut namnen på vårdnadshavare. Ibland har en förälder enskild vårdnad. Efter en skilsmässa har föräldrarna oftast gemensam vårdnad och då är det viktigt att man som pedagog vet det så att man förhåller sig korrekt gentemot båda föräldrarna. Annars kan det lätt uppstå många missförstånd. Vid ett utvecklingssamtal berättar man som pedagog om IUP, vad den innebär och hur den kommer att användas. I samband med detta frågar man föräldrarna om de medger att deras barns IUP lämnas vidare till mottagande pedagoger inom förskolan och skolan. Om detta godkänds ber pedagog om föräldrarnas underskrift. Skulle föräldrarna vilja ändra sig är det naturligtvis möjligt.

4.3 Stegöversikt

De blad som sammanfattar hela materialet i IUP-pärmen kallas för stegblad. På en och samma sida kan man se var i systemet barnet/eleven befinner sig. När ett steg är avslutat ska steget markeras i stegöversikten. Det är pedagogen som är ansvarig för att fylla i översikten och som signerar och daterar när varje steg är uppnått.

4.3.1 Social utveckling

Den sociala utvecklingen är kopplad till ålder och skolår.

Förskola 1-3 år	steg 1
Förskola/förskoleklass 4-6 år	steg 2
Skola år 1-2	steg 3
Skola år 3-4	steg 4
Skola år 5-6	steg 5
Skola år 7-9	steg 6

Eftersom samma steg används under flera år får varje barn/elev flera exemplar av samma stegblad, exempelvis ett blad inför varje utvecklingssamtal. I stegöversikten anger man vid vilket datum man gått igenom det aktuella stegbladet. Stegen i de olika ämnena är inte ålders/skolåldersbundna. Barnen/eleverna är inte och behöver inte vara på samma stegnivå i alla ämnena. När ett steg är färdigt markerar ansvarig pedagog detta i stegöversikten.

4.3.2 Temablad

De samhäll och naturorienterade ämnena har inga stegblad. De dokumenteras i samband med ämnesövergripande tematiska arbeten. Temabladet kan skrivas i samband med en utvärdering och bli information till mottagande arbetslag. Med arbetet runt detta får eleven träna självreflektion runt det egna lärandet.

4.3.3 Målöversikt

Målöversikt sammanfattar samtliga steg och delas ut successivt. Det är bara de första bladen som behövs när barnet börjar på förskolan. Efter några år i skolan är det viktigt att eleven har samtliga översiktsblad för att få en helhetsbild av den tänkta utvecklingen.

En IUP bör även visa konkreta exempel på måluppfyllelsen att bilden av barnet/eleven blir så rättvis och tydlig som möjligt.

4.3.4 Stegblad för ämnesutvecklingen för förskolan och skolan

Den sociala utvecklingen är kopplad till ålder och skolår. Det finns inga kriterier till dessa stegblad, de ska ses som ett underlag vid samtal och ge möjlighet till mer individuella kriterier. Med stigande ålder och mognad ökar barnet/eleven de egna kraven. Genom diskussioner med föräldrarna kan man gemensamt komma fram till de rätta kraven på

nivåerna. Det är viktigt att man pratar mycket med barnet/eleven om stegbladens innehåll och vad målen betyder. Stegbladen ska även användas som underlag för etiska diskussioner som man sedan kopplar till gruppens/skolans regler. Hur man fyller i stegbladen kan variera. Man kan fylla i de i samband med ett utvecklingssamtal eller samtidigt som man arbetar med det i gruppen/klassen. Stegöversikten fylls i när man diskuterat innehållet och används sen vid utvecklingssamtal. Då kan man jämföra och diskutera det fortsatta arbetet. Förskolan noterar målen när de är uppnådda. Man bedömer inte vägen dit. När pedagogen konstaterar att barnet behärskar något på stegbladet noteras det i dateringsspalten. Man skriver då även dagens datum. När stegbladet är klart skriver pedagogen under, daterar och för in detta i stegöversikten i IUP. Ett avklarat stegblad behöver inte sparas men ett ofullständigt måste alltid lämnas vidare till mottagande pedagog. Då kan man sätta in det i IUP i samband med övergången.

När det gäller bedömningar skiljer sig stegbladen för skolan och för förskolan. I skolan görs en bedömning av vägen till måluppfyllelse och eleverna gör bedömningen före pedagogerna. Att arbeta med barnets/elevens egna bedömningar är något man successivt och individuellt börjar med. Då är det mest begreppet *kan* som används. När eleverna börjar reflektera över den egna måluppfyllelsen kan man välja ut några av målen för att på så sätt lära dom systemet. Det är alltid eleverna som har förtur till all bedömning, sen kommer pedagogen in med sin bild. Vid bedömningen utgår man från kriterierna.

4.4 Hur man startar upp arbetet kring IUP

När man startar upp IUP måste alla vara medvetna om att förutsättningarna är olika och att alla pedagoger är olika. Några kan tycka att arbetet kan genomföras snabbare och pedagogerna vill komma igång direkt, medan andra kan behöva längre tid för att se hur de ska arbeta med eleverna. Viktigt är att sätta upp delmål för ”uppstartandet” av IUP. Det är viktigt att man arbetar efter samma krav och direktiv (Zetterström, 2003a).

4.4.1 Skolåren

Länken mellan förskola och skola är förskoleklassen. Förskolans metoder är att leken är den största inlärningsmetoden. Pedagogerna i förskoleklassen försöker få barnen att förstå att man blir bättre på att göra saker när man arbetar med dom under en längre tid. Man kan få barnen att själva förstå att de kan påverka sina resultat och att det är viktigt att träna på det man vill blir bättre på.

Inskolningsperioden är de två första skolåren. Då arbetar pedagogerna för att få eleverna att förstå vad arbetet i skolan ska leda till. IUP förklaras med konkreta handlingar eftersom alla elever inte kan läsa när de börjar i skolan. Stegbladen används inte dagligen när eleverna ännu inte kan läsa. Istället har pedagogerna gjort en "lathund". "Lathunden" är en lista med elevernas och stegbladens mål på så att eleverna kan bokföra vad de har uppnått. Stegbladen introduceras när eleverna har blivit säkrare på att läsa och skriva.

Under tredje, fjärde och femte skolåret fokuserar pedagogerna på elevbedömning och koppling mellan mål och arbetsmaterial. När man pratar om måluppfyllelse och kriterier tränas eleverna att själva reflektera vad de kan eller behöver arbeta vidare med. Tanken är att de själva ska ta ansvar för vad de behöver arbeta mer med, viktigt är också att de lär sig planera arbetet.

När materialet är uppbyggt och eleverna är insatta i arbetet med IUP kan de själva mer detaljerat planera vad de ska arbeta med och hur lång tid det kommer att ta (Zetterström, 2003a).

4.4.2 Att komma igång

Att starta upp arbetet med IUP kan vara en stor utmaning med många missförstånd och mycket tid krävs av alla berörda. Att diskutera igenom arbetet med IUP ordentligt innan beslut fattas är viktigt. Det är viktigt att man är överens inom arbetslaget för att hitta en balansgång.

Viktigt är också att informera alla berörda. Föräldrar måste få en tydlig information och pedagogerna måste berätta för eleverna vad IUP är.

Zetterströms (2003a) handbok ger några elever i skolår fem råd till andra elever som ska ha en IUP:

- Det är lite krångligt att förstå i början, men man fattar rätt snabbt.
- Låtsas aldrig att du kan någonting som du egentligen är osäker på. Då lurar du bara dig själv.
- Jämför dig bara med dig själv, det är ingen mening att tävla med andra.
- Säg till din lärare om du behöver några särskilda uppgifter för att träna inför ett mål.
- Sätt inte in vilka papper som helst, du ska vara nöjd med dem.

- Ta med dig din IUP när du byter lärare och visa vad du kan och vad du behöver arbeta mera med.

4.4.3 Viktigt i arbetet med IUP

Eleverna kommer dagligen kontakt med stegbladen därför ska de alltid introduceras först. Informationen om IUP ska föräldrarna ha fått innan arbetet med eleverna påbörjas. När man sedan träffas för utvecklingssamtal har föräldrarna möjlighet att ställa frågor om IUP. Dessa diskussioner är viktiga även emellan pedagoger och mellan pedagogen och eleven. Nya erfarenheter och synsätt är viktigt att prata om. Dessa tre punkter ska alltid vara i fokus: styrdokumentet, värdegrunden och kvalitetsarbete. För att kunna få ett så bra arbete med IUP som möjligt är det viktigt att man även diskuterar mål, kriterier, metoder och belägg. Ett exempel på detta är det material Zetterström har arbetat fram efter den verksamhet som hon arbetar i. Där har hon tillsammans med arbetslaget kommit fram till vad de olika punkterna innehåller (Bilaga A).

5. Problemprecisering

Genom vår litteraturgenomgång har vi kommit fram till att all fakta som står skrivet om IUP är positivt och att IUP är ett projekt som är vid "uppstartandet" ute på många skolor i kommunerna. Därför valde vi att genomföra en undersökning för att få svar på följande frågor: Hur arbetar man med individuella utvecklingsplaner i skolan? Hur går "uppstartandet" till? Finns det några hinder med IUP?

6. Teoretiska och metodologiska utgångspunkter

IUP är ett område som det inte finns så mycket forskning kring. Våra teoretiska utgångspunkter har därför varit att bearbeta den litteratur som redan finns för att sedan förhoppningsvis kunna tillföra nya/olika resultat genom vår undersökning. Syftet med IUP är att elevens delaktighet och ansvar för sitt eget lärande och utveckling ska utvecklas. Tulviste skriver i Säljö (2000), att barnet måste ha någon i sin omgivning som är dens högra hand när det gäller att få hjälp, råd och stöd. I ett sociokulturellt perspektiv är det viktigt att barnet har någon att kunna kommunicera med och utbyta tankar och idéer (Säljö, 2000). IUP är en dokumentationsform där varje elev har en individuell planering.

Eleven arbetar efter den planeringen med hjälp och stöd av pedagogen där man diskuterar och utvärderar tillsammans. Pedagogen ska alltid finnas till hands som ett stöd.

Enligt Vygotsky (i Maltén, 1995) är det viktigaste för människans utveckling samspelet mellan den sociokulturella omgivningen och individen. Vygotsky menar också att pedagogen ska vara lyhörd och en dialogpartner. Pedagogen bör vara en inspiratör för eleverna, kunna lämna den gamla förmedlande lärarrollen. Viktigt är även att pedagogen kan kommunicera, ge trygghet, omtanke till eleverna och kunna förstå hur eleverna tänker och lär sig. Vygotsky menar att stimulans från den sociokulturella omgivningen gör att eleverna utvecklas.

7. Empirisk del

I den empiriska delen redovisar vi vilken metod vi har valt att använda oss av och valet av vår undersökningsgrupp. Vi tar även upp om hur vi har genomfört intervjuerna. Efter detta går vi igenom intervjuerna och gör en sammanfattning, samt en kritisk analys. Arbetet avslutas med en diskussion och en slutsats.

7.1 Metodval

Vi valde att göra en kvalitativ undersökning för att få fram de mest realistiska svaren på våra frågor. Vi använde oss av intervjumetoden, som är en kvalitativ metod, för att frågorna vi ställde till pedagogerna kunde leda till diskussioner.

Ett samspel mellan två parter där det undersökta ämnet är ett gemensamt intresse är en kvalitativ forskningsmetod enligt Kvale, (1997) Därför valde vi intervjuformen för att få reda på mer om IUP. Vi som lärarkandidater och intervjuare hade redan innan intervjun en viss kunskap om IUP. För att få mer kunskap och svar på våra frågor valde vi att intervjua pedagoger med samma intresse och för att de arbetar med IUP. Patel (2003) skriver att den personliga relation som uppstår mellan intervjuaren och intervjupersonen är viktigt. Eftersom vi redan hade träffat pedagogerna vi skulle intervjua innan så hade vi skapat en kontakt och fått en relation.

Patel (2003) menar att man själv som intervjuare ska vara medveten om sitt kroppsspråk. Kroppsspråket kan säga mer än vad man själv är medveten om.

7.2 Val av undersökningsgrupp

Vi valde att intervjua tre pedagoger från olika skolor i den kommun där vi gjorde vår undersökning. Där visste vi redan att man arbetade med IUP. Varför vi valde just dessa tre pedagoger var att de hade kommit olika långt på sina skolor med arbetet kring IUP. Detta gjorde att vi fick en bredare syn på hur arbetet med IUP kunde se ut. Två av pedagogerna fick vi kontakt med genom vår senaste Verksamhets Förlagda Utbildning (VFU). Dessa pedagoger var föräldrar till elever som gick på skolan. Den tredje personen arbetar på en skola där vi tidigare hade vikarierat.

Undersökningsgruppen bestod av två kvinnor och en man. Kvinnorna var utbildade grundskollärare och även mannen som arbetade som rektor medan han läste rektorsutbildningen. Dessa tre arbetar alla inom samma kommun fast på olika skolor. Vi har valt att kalla dem skola 1, 2 och 3. Pedagogerna har fått insikt om IUP genom föreläsningar, studiebesök och litteratur. De har precis börjat arbeta med IUP i arbetslaget och elever/föräldrar är informerade.

Det kan tyckas vara lite med tre personer för att göra en undersökning, men i den kommun där vi har gjort undersökningen är det inte så många skolor som arbetar med IUP. Vi kände att kanske tre intervjuer inte skulle kunna ge oss tillräckligt med material. Vår förhoppning och vår ambition var emellertid att vi skulle få tillräckligt med material för att få en bild av hur man kan arbeta med IUP.

7.3 Genomförande

Efter vi hade valt att göra en kvalitativ undersökning/intervju så tog vi kontakt med pedagogerna. Vi gick igenom vårt syfte med arbetet och frågorna. Vi tog även upp att bandspelare kommer att användas under intervjun.

Vid andra mötet så lämnade vi ut frågorna till pedagogerna. De fick läsa igenom frågorna och var det något som var oklart så förklarade vi frågorna. Frågorna lämnade vi kvar hos pedagogerna så att de i lugn och ro kunde fundera över svaren. Då bestämdes också tid för intervju.

Vid nästa bestämda möte med varje pedagog var det dags för intervju. Intervjuerna ägde rum i en lugn och avskild miljö. Vid intervjuerna var vi med båda två, en antecknade och en ställde frågor.

Intervjuerna gick bra, det kändes avslappnat och bekvämt. Intervjuerna tog från 20 minuter till en halvtimme. Grunden till att det kändes avslappnat och bekvämt var nog att vi tidigare hade haft kontakt med de alla.

När vi intervjuade rektorn satt vi i hans arbetsrum på skolan. Det var mycket lugnt och skönt och det kändes som han verkligen hade tagit sig tid till att besvara våra frågor. Intervjuerna med de enskilda pedagogerna gick också bra, även där satt vi ostört och det fanns gott om tid för våra frågor.

Efter intervjuerna var genomförda så satte vi oss själva ner och gick igenom allt material. Vi tittade igenom frågorna och kollade så att vi verkligen hade fått svar och såg till att svaren var relevanta för våra frågor. Vi lyssnade även igenom bandspelaren och kompletterade våra anteckningar med det vi hade missat.

Patel, (2003) menar att det inte ska finnas någon struktur på hur svaren ska ges. Nu hade vi redan en kontakt från tidigare, så mötet blev väldigt avslappnat och kroppsspråket blev inte så stelt. Rektorn och pedagogerna fick svara på våra frågor på det sättet som kändes bäst för dem.

7.4 Redovisning av intervjuer

Vi har valt att redovisa varje intervju för sig. Först beskrivs varje pedagog och dennes arbetsplats. Efter beskrivningen följer frågorna och svaren. Frågorna är anpassade efter pedagogernas arbetssituation och ser därför olika ut. (Bilaga B). Vi gav dem olika frågor för att vi visste att deras arbete med IUP befann sig i olika skeden. Detta sätt att redovisa intervjuvaren tyckte vi var mest relevant för vårt arbete. Vi redovisar intervju för intervju för att få fram de olika frågorna och de olika svaren.

7.4.1 Intervju med rektor på skola 1

Rektorn arbetar på en skola i södra Sverige. Tidigare jobbade han på en mindre skola och startade upp arbetet kring IUP. På den skolan han arbetar på idag har han tagit över uppstartandet av IUP. Denna skola är en stadsskola där det går ca 400 elever.

– Hur kom du i kontakt med IUP? Hur startade du upp arbetet med IUP?

Vi började med att prata om dokumentation. Dokumentationen är något som flitigt används vid utvecklingssamtal. Dokumentationen ska vara tydlig, visa de olika målen och barnets lärande. Det är även viktigt att barnen kan jobba med det själva. Vi undersökte vad som ”fanns ute på marknaden” och hittade IUP. Jag och personalen var på studiebesök på en skola i södra Sverige, där vi fick se hur man arbetade med IUP och hur upplägget såg ut. På denna skola hade man kommit så långt i arbetet med IUP att eleverna var delaktiga. Vi har även varit på Agneta Zetterströms föreläsning om IUP. Vi har haft möten på skolan med alla arbetslagen där personalen fick ställa frågor. Det tog en termin att sätta sig in i det och arbeta om det efter våran kursplan. På den skola som jag jobbar på idag är det lite annorlunda. Jag har tagit över uppstartandet med IUP från den förra rektorn. Bland pedagogerna så är det inte alla som är positiva till IUP. Men cirka 80 % ser fram emot detta med IUP så arbetet går framåt ändå. Så småningom kommer vi att bli ålagda att hitta en form av dokumentation. Vi måste ha en form av dokumentation och tycker att detta med IUP passar oss bäst.

– Vad tycker du är mest positivt och negativt med IUP för elevernas utveckling?

Det finns risker med IUP. Risken finns att det blir ett slags avprickningssystem. Med avprickningssystem menar jag att det kan bli så att man som pedagog prickar av varje elev efter varje prov, övning eller arbete. Som ett gammalt betygssystem. Att man bara prickar av steg efter steg. Det blir inte individualiserat. Det kan lätt bli att man glömmer att se helheten.

IUP tar mycket tid och risken är att man som pedagog blir stressad. Det som är bra med IUP är att det ger en långsiktig planering. Man hittar en koppling till hemmen genom utvecklingssamtalen. Där blir föräldrarna mer delaktiga. Det viktigaste är att eleverna själva är med i sin planering och utveckling. Man får en bra linje på sitt lärande.

– Vilken metod har du använt dig av när du har arbetat med IUP?

Min tanke var vid uppstartandet på min förra skola att personalen skulle få samma information. Ibland kanske man skickar iväg en personal från varje arbetslag som sedan ska berätta för resten av arbetslaget och missar information eller att den tolkas annorlunda. Alla blir inte lika insatta i ämnet. Jag gjorde så att all personal fick åka iväg på studiebesök och all personal fick läsa samma information och litteratur.

– Hur följer man upp arbetet med IUP, utvärdering?

Vi har en utvärdering efter ett år. En gång i månaden har vi IUP- möte. Arbetslaget samlar på sig frågor som dom sedan får besvarade.

– Hur fungerar informationen till föräldrarna?

Föräldrarna på min förra skola fick informationen på utvecklingssamtalen. Detta skedde efter att pedagogerna fått sin information. Vi visade ett praktiskt exempel på hur det kan fungera. Nu har den förra rektorn på denna skola där jag jobba idag redan gått ut till föräldrarna innan all personal har blivit insatta i hur IUP fungerar. Det blev så att många förvirrade föräldrar kom och frågade personalen som inte kunna besvara alla frågor. Det kommer att komma ut ny information till föräldrarna när IUP: n är helt framarbetad. Här ska eleverna vara med och med stöd från personalen föra samtalet om IUP.

– Hur går överlämnandet till?

Vi har en överlämningskonferens när det gäller skolan och när det gäller förskolan så sker det vid inskolningen. Personalen samlas och går igenom barn för barn.

7.4.2 Intervju med pedagog på skola 2

Pedagogen arbetar i en 3-4: a på en byskola med 200 elever. De har inte kommit igång med arbetet med IUP tillsammans med eleverna, men det håller på att utvecklas. Deras förra rektor har slutat och en ny har tagit vid, så det är många nya diskussioner som måste slutföras innan arbetet med eleverna kan starta. De har arbetat fram materialet kring IUP och lite av upplägget är klart och elevernas pärmar är klara.

– Hur kom förslaget fram att ni skulle arbeta med IUP?

Vår förra rektor presenterade IUP för oss och visade en modell som har tagits fram i södra Sverige.

– Hur startade ni upp projektet med IUP?

Vi fick i uppgift att läsa in oss på material kring IUP. Vi hade en studiedag då personal från förskolan till åk 6 träffades. Denna dag ledde fram till beslutet, att använda materialet. Vi har haft några träffar till för diskussion. Vi har också, all personal på skolan, varit på studiebesök i Helsingborg. Den dagen gav mycket inspiration och konkreta tips. Eleverna på denna skola visade glatt upp sina IUP-pärmar. Studiebesöket gav också oss en viktig reflektion. Detta med IUP är inte så stort och märkvärdigt som vi först gjort det till. Att arbeta med IUP är något vi redan gör, fast inte enligt en speciell modell. Personalen på skolan ska ha en studiedag till, sedan kör vi igång arbetet med IUP. Nu är vi sugna på att köra igång arbetet och lösa våra frågor och funderingar parallellt med arbetet.

– Jobbar alla på skolan med IUP?

Tanken är att alla på skolan ska vara med. Det är viktigt för att kunna nå den röda tråden genom barnens skolår.

– Hur ser upplägget ut av IUP?

Vi har ännu inte bestämt om vi ska börja med ett ämne och sedan bygga på eller vi startar med samtliga basämnen plus den sociala utvecklingen. Vi har köpt en smal gaffelpärm med register till samtliga elever. Detta blir elevens IUP-pärm där elevens utveckling, steg för steg, dokumenteras. Att arbeta med IUP i det dagliga arbetet är vi positiva till, men hur det ska gå till känner vi oss ändå osäkra på ibland. Det kräver ju en individuell kommunikation med eleverna. Detta tar tid och kräver resurs. Vårt mål är i alla fall att varje barns delmål ska styra innehållet i undervisningen och arbetsuppgifterna.

– Hur har ni informerat föräldrarna om IUP?

Vi har informerat föräldrar vid föräldramöte om IUP. Vi förklarade meningen med IUP ungefär så här: I vår läroplan och våra kursplaner finns stora och övergripande mål. Dessa mål måste delas in i flera delmål. Här spelar utvecklingssamtalet en viktig roll, det är då pedagog, elev och föräldrar stämmer av och siktar framåt genom att formulera nya delmål.

7.4.3 Intervju med pedagog på skola 3

Pedagogen arbetar i en F- 2: a på en byskola med ca 250 elever. På deras skola har de kommit lite längre med arbetet med IUP. De har redan kommit så långt med förarbetet kring IUP, att de har introducerat eleverna i arbetet. Eleverna själva har kommit med förslag om hur de kan jobbar med IUP. Mattehus, Svenska hus och Engelska husen är utvecklade och introducerade för eleverna.

– Hur kom förslaget fram att ni skulle arbeta med IUP?

Att vi skulle börja arbeta med IUP, kom fram när vi skulle revidera och lägga till på våra Svenska mål och Matte mål. Vi har ”svenska hus” och ”matte hus” som sitter i elevernas utvecklingspärmar.

– Hur blev ni informerade om IUP?

När vi hade börjat revidera våra svenska och matte hus hörde vi talas om IUP. Då beställdes IUP – materialet, ”Att arbeta med IUP, Agneta Zetterström, Gothia.

Senare var vi nästan alla på studie besök på en skola i södra Sverige där de jobbar med IUP och materialet: Att arbeta med IUP. Efter detta besök har det diskuterats mycket om IUP.

Alla på skolan har utvecklingspärmar till eleverna och har svenska och matte målen där, och därför är alla med och reviderar och undersöker IUP: n. Eftersom vi har fått en ny rektor på vår enhet, har arbetet med IUP stannats upp. Men vi är på gång att fortsätta.

– Hur ser upplägget ut av IUP?

Hur upplägget med IUP exakt ska se ut är vi inte riktigt färdiga med. Vi har arbetat med svenska, matte och engelska. Det ska ju vara arbetsuppgifter till de olika stegen i IUP.

– Hur kan en plan se ut för varje enskild elev?

Någon plan för varje elev är inte helt framarbetat.

– Har ni informerat eleverna och föräldrarna om IUP?

Föräldrar och elever har blivit informerade om att svenska och matte husen ska revideras och att en IUP är på gång.

7.4.4 Sammanfattning av intervjuer

Genom intervjuerna kom det fram några punkter som lyftes fram. En av dem var att alla elever ska ha en form av dokumentation, vilket står i kursplanen och läroplanen. Sen om det är IUP som är den bästa metoden för individuell dokumentation är oklart.

Tidsbrist var en annan punkt som kom fram. Pedagogerna menade på att IUP kräver en individuell kommunikation med eleverna. Detta tar tid och kräver resurser och risken är att man som pedagog blir stressad.

Någonting som kom fram som en röd tråd i intervjuerna var individualisering av eleverna. Pedagogerna menade på att det viktigaste var att eleverna själva var med i sin planering och utveckling. Man får då en bra linje på sitt lärande. Genom IUP blir det lättare att kunna utgå ifrån varje enskild elevs förutsättningar och behov.

8. Kritisk analys och etiska överväganden

Trots att vi inte hade fler än tre personer att intervjua tycker vi ändå att vi har fått fram mycket ur intervjuerna. Pedagogerna hade förstått frågorna bra och svaren vi fick fram kändes sanna. Svaren vi fick på våra frågor kändes sanna därför att pedagogerna gav relevanta svar till frågorna och stämningen kändes bra. Intresset var stor för vårt arbete från pedagogernas sida.

Valet av att göra intervju, en kvalitativ undersökning är vi nöjda med. Intervjuer kan leda till följdfrågor och diskussioner. Det känns som om man får ut mer av en intervju än om man bara hade delat ut en enkät. Vi kunde förklara frågorna på ett enklare sätt och själva mötet under intervjuerna blev mer kommunikativt och man fick en relation till den man intervjuar.

Vid intervjuerna har vi använt oss av några av huvudpunkterna i de forskningsetiska principerna (Vetenskapsrådet, 2001).

Informationskravet:

Kravet betyder att forskaren ska informera den som blir intervjuad om vilken uppgift dem har och vilka villkor som gäller. De ska även vara informerade att deltagandet är frivilligt och att dem har rätt att avbryta när som.

Samtyckeskravet:

Den som deltar i undersökningen får själv bestämma över sin medverkan. Viktigt är att dem är medvetna om att det är frivilligt.

Konfidentialitetskravet:

Dem uppgifter som lämnas i intervjun kommer bara att hamna i arbetet och förvaras på ett sådant sätt att obehöriga inte kan ta del av dem.

Nyttjandekravet:

Dem insamlade uppgifterna vi har fått kommer endast att användas i vår forskande undersökning.

9. Diskussion

Ett av resultaten som kom fram under intervjuerna var att alla elever ska ha en form av dokumentation. Individuell planering och dokumentation skapar tydlighet och struktur för både elever, föräldrar och lärare. I intervjuerna kom det fram att dokumentation är något som flitigt används vid utvecklingssamtal.

Dokumentationen och den individuella planeringen har ett samband med utvecklingssamtal, åtgärdsprogram, kvalitetsarbete och stödjer varje elevs lärande (www.skolutveckling.se).

Dokumentationen måste vara tydlig, visa de olika målen och barnets lärande. Det är mycket viktigt att barnen kan jobba med det själva. IUP är en dokumentationsform där eleverna själva får känna delaktighet och ta eget ansvar i sitt lärande och där pedagogen finns som ett stöd under hela tiden.

I Lpo 94 framgår det att om eleverna själva får delta i planering och utvärdering av undervisningen så bidrar detta till att eleverna utveckla sin förmåga att ta eget ansvar och inflytande över sitt lärande.

IUP är en form av dokumentation, men en tanke som har dykt upp hos oss är om IUP är den bästa formen för dokumentation. Som det ser ut nu så är IUP ”hetast på marknaden” när det gäller dokumentation. Det kan vara för att IUP är en bra dokumentationsform och att det fungerar ute i verksamheterna eller att det inte finns något annat alternativ. En av våra frågeställningar som vi ville ta reda på i vårt arbete med IUP var att, hur man följer elevernas utveckling med hjälp av IUP. Svaret vi har fått fram är att dokumentationen bidrar till att eleverna utvecklas på individnivå och lär sig att ta eget ansvar över sin utbildning.

Individuell planering var något mycket viktigt som kom fram i intervjuerna. IUP står för Individuella Utvecklingsplaner och pedagogerna vi intervjuade menar på att IUP är en bra metod för att individualisera eleverna. Pedagogerna menar på att det viktigaste är att eleverna själva är med i sin planering och utveckling. Man får då en bra linje på sitt lärande. Genom IUP blir det lättare att kunna utgå ifrån varje enskild elevs förutsättningar och behov. Detta kan man även hitta i Lpo 94. Där står det att ”läraren skall utgå från varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande” (Lpo 94, sid. 14).

Det som kom fram under intervjuerna om individuell planering kan man koppla till Zetterström (2003). Hon anser att genom individuell planering och dokumentation får lärarna stöd och hjälp när de skapar förutsättningar för elevernas lärande och underlag för bedömning av deras utveckling. Hon framhåller även att det är viktigt att skolan se varje person som en individ. Att man som pedagog utgår ifrån individens egna förutsättningar och ge individen möjlighet att utvecklas och nå förskolans och skolans mål. IUP har sin fokus på individens utveckling, och utgår från individens egna förutsättningar.

Vår andra frågeställning var hur det går till när man arbetar med IUP i skolan. Zetterström (2003) menar att grunden till arbetet med IUP i skolan är att skapa förutsättningar för elevernas lärande genom individuell planering och dokumentation. Av den litteratur vi läst och det vi fick fram genom intervjuerna så kan man arbeta med IUP på olika vis. Kursplanerna ser olika ut på olika skolor och man har olika mål, därför arbetar man med IUP på olika sätt. Grunden är ändå den samma.

Tidsbrist var en annan punkt som kom fram genom intervjuerna. Pedagogerna menar att IUP kräver en individuell kommunikation med eleverna. Detta tar tid och kräver resurser och risken är att man som pedagog blir stressad. Zetterström (2003) menar också på att som pedagog kan man lätt känna att man inte räcker till alla gånger.

Det tar mycket tid bara för pedagogerna att sätta sig in i vad IUP handlar om och hur det fungerar. Det är viktigt att alla pedagoger känner sig motiverade till att arbeta på detta sätt för att kunna föra över motivationen till eleverna. Risken är att man kan känna sig stressad som pedagog, att alla elever har en varsin planering istället för att ha en planering för alla. Pedagogen måste ha tid till att kunna se till varje elevs förutsättningar och behov. Efter att ha arbetat med IUP en längre tid och kommit in i arbetet så tror vi att känslan av att tiden inte räcker till minskar lite. När det gäller IUP är det nog jobbigast i början vid uppstartandet, innan pedagogerna och eleverna är insatta i arbetssättet.

I litteraturen benämndes IUP som något positivt, detta märktes även i intervjuerna. Efter att IUP är framarbetat så flyter arbetet på utan några större motgångar. Men det står inget om några risker i litteraturen. Risken vi fann i intervjuerna var att det kan bli ett avprickningssystem. Elevernas prov och nådda mål prickas av längst bak i pedagogens lärarkalender, som det gamla systemet var. Det är viktigt att varje elevs mål utvärderas och att eleven utvecklas. Det handlar om att se just individens utveckling utan att jämföra med de andra eleverna. I litteraturen fann vi ett annat problem som inte dök upp i intervjuerna. Det var att när man arbetar med individuell planering och dokumentation så kan det leda till att man bara koncentrerar sig på individualiserat lärande. Detta gör att gruppens betydelse för lärandet blir lidande (www.skolutveckling.se).

10. Slutsatser

Vårt syfte med arbetet har varit att vi ska få kunskap om IUP och se om hur det går till när man börjar arbeta med IUP i en skola. Vi utgick från följande frågeställningar:

Hur följer man elevernas utveckling med hjälp av IUP?

Hur går det till när man arbetar med IUP i skolan?

För att få svar på vårt syfte och på våra frågeställningar läste vi in oss på vad IUP innebar genom litteraturen. IUP är en individuell utvecklingsplan för elever som hjälper dem att utvecklas i sitt lärande och att lära dem att kunna ta eget ansvar för sin utbildning. Genom våra intervjuer fick vi fram att alla pedagoger verkar vara nöjda över sättet att arbeta med IUP.

Vi tycker att IUP är en bra form av dokumentation. Det hjälper oss som pedagoger att kunna utgå från varje enskild elevs förutsättningar och behov. Man kommer nära in på sina elever genom individualiserat lärande, det blir mer diskussioner och utvärderingar tillsammans med eleverna. Men det kommer att krävas mycket av en som pedagog när man ska arbeta med IUP. Med detta menar vi att det som kom fram i intervjuerna var att tiden spelar en viktig roll.

Regeringen kräver att alla skolor ska ha en form av dokumentation. IUP är en form som verkar ute på många skolor. Individuell planering och dokumentation bidrar till struktur och tydlighet för elever, föräldrar och lärare.

Vi tycker att vi har uppnått vårt syfte med arbetet. Vi fick fram mycket information om IUP även att vi bara hade tre personer att intervjua. Genom att jämföra litteraturen med resultaten av intervjuerna fick vi en helhet på hur man följer elevernas utveckling med hjälp av IUP och hur det kan gå till när man arbetar med IUP.

Vi tycker att det behövs mer forskning om IUP. Det är ett nytt ämne och det finns inte så många olika synvinklar på hur IUP fungerar ute i verksamheterna. Hade vi haft möjligheter skulle vi vilja ha fått med i vårt arbete vad eleverna har för synpunkter om hur det är att arbeta med IUP. Hur upplever föräldrarna att IUP fungerar? Genom detta arbete tycker vi att vi har fått en klar bild av hur man arbetar med IUP och hoppas att det kan hjälpa andra pedagoger i deras framtida arbete med IUP.

11. Referenser

- Dnr 2003:251. *Individuell planering och dokumentation i grundskolan*. Myndigheten för skolutveckling, (2003). www.skolutveckling.se.
- Kvale, S. (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur. ISBN 91-44-00185.
- Lpo94 (2001) *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet*. Utbildningsdepartementet. (1998). Stockholm: Fritzes förlag ISBN 91-38-31413-4
- Maltén, A. (1995) *Lärarkompetens*. Lund: Studentlitteratur. ISBN 91-44-48691-X
- Patel, R. & Davidson, B. (2003) *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur. ISBN 91-44-02288-3
- SOU 2003:103 *Sekretess i elevernas intresse. Dokumentation, samverkan och integritet i skolan*. Utbildningsdepartementet. ISBN 91-38-22014-8
- Svenska Språknämnden. (2000) *Svenska skrivregler*. Stockholm:Liber ISBN 4704974-X
- Säljö, R. (2000) *Lärande i praktiken*. Stockholm: Prisma ISBN 91-518-3728-5
- Utbildningsdepartementet. (2001) *Elevers framgång - skolans ansvar*. Ds 2001:19. ISBN 91-38-31908-X
- Vetenskapsrådet. (2001) *Forskningsetiska principer inom humanistisk – samhällsvetenskaplig forskning*. Elanders Gotab. ISBN. 91-7307-008-4
- Zetterström, A. (2003a) *Att arbeta med IUP – Individuella utvecklingsplaner och portfolio för förskolan och skolan*. Handboken. Helsingborg: Förlagshuset Gothia ISBN 91-7205-367-4
- Zetterström, A. (2003b) *Kopieringsunderlaget* Helsingborg: Förlagshuset Gothia ISBN 91-7205-385-2

Använda webbplatser:

Helsingborg, Magnus. Individuell utvecklingsplan (IUP) Hämtat 2 september, 2004.
<http://www.skola.helsingborg.se/magnus/html/iup.htm>

Helsingborg, Vram. Individuell utvecklingsplan (IUP) Hämtat 2 september, 2004.
(<http://www.skola.helsingborg.se/vram/iup.htm>)

Myndigheten för Skolutvecklingen,. Regeringsuppdrag Hämtat 23 augusti.
http://www.skolutveckling.se/om_myndigheten/pdf/pdfregeringsuppdrag/Individ.pdf

Mål:

Målen i IUP kommer från läroplanerna och kursplanerna. Dessa styrdokument innehåller väldigt många mål och alla är inte med i IUP, men vi har valt ut de väsentligaste som vi vill framhålla. Målen är inte förhandlingsbara, dvs. vi ändrar dem inte från dag till dag. Däremot kan elever i behov av särskilt stöd t.ex. ha anpassad studiegång vilken avviker från målen.

Att reflektera kring:

Hur märks det att ni har en målstyrd verksamhet? Hur håller ni diskussionen runt styrdokumentet vid liv och utvecklar den?

Metoder:

När mål och kriterier är skrivna kommer det riktigt roliga, nämligen att fundera på vilka metoder man har för att skapa förutsättningar för varje individs måluppfyllelse. Det är nu som diskussioner om t.ex. inlärningsstilar, olika pedagogiska inriktningar, material, struktur för lärande, ja det mesta, blir aktuella. Det räcker inte med att göra på ett sätt utan man ska hela tiden fundera på hur man kan ge lärandet så goda förutsättningar som möjligt.

Att reflektera kring:

Hur skaffar ni er kunskap om lärandet? På vilket sätt stimuleras ni att utveckla metoder för lärandet?

Kriterier:

För att nå målen i IUP ska bli lättare och tydligare att förstå har de beskrivits genom kriterier. Dessa innehåller exempel på vad som krävs för måluppfyllelse. Vill man ha andra exempel måste man se till att svårighetsgraden inte ändras. Detta är viktigt för IUP ska kunna följa eleven och hanteras av olika pedagoger. Däremot är exemplen just exempel och kan bytas mot några motsvarande i samma svårighetsgrad.

Att reflektera kring:

På vilket sätt tydliggör ni målen så att de kan förstås av elever i olika åldrar och deras föräldrar?

Belägg:

Hur belägger man ordet ”kan”? Kriterierna hjälper oss att förklara vad som menas, men hur ska man belägga måluppfyllelsen? Förskolan arbetar mest med observationer och det är viktigt att dessa är strukturerade. Skolan ska sträva efter att komma ifrån att alla belägg ska vara skriftliga prov – det finns många andra sätt också. Men måste alla mål beläggas på samma sätt av samtliga? Det är kanske så att frågan ska gå till eleven: ”Hur kan du visa att du har nått målet?” vi måste dessutom utveckla våra bedömningsgrunder och säker ställa att det är måluppfyllelse vi bedömer och inte engagemang eller utveckling.

Att reflektera kring:

Hur belägger ni måluppfyllelse? På vilket sätt tas det hänsyn till elevernas olika förutsättningar och förmågor när deras måluppfyllelse ska beläggas?

Bilaga B

Intervjufrågor rektor på skola 1:

- Hur kom du i kontakt med IUP? Hur startade du upp arbetet med IUP?
- Vad tycker du är mest positivt och negativt med IUP för elevernas utveckling?
- Vilken metod har du använt dig av när du har arbetat med IUP?
- Hur följer man upp arbetet med IUP, utvärdering?
- Hur fungerar informationen till föräldrarna?
- Hur går överlämnandet till?

Intervjufrågor pedagog på skola 2:

- Hur kom förslaget fram att ni skulle arbeta med IUP?
- Hur startade ni upp projektet med IUP?
- Jobbar alla på skolan med IUP?
- Hur ser upplägget ut av IUP?
- Hur har ni informerat föräldrarna om IUP?

Intervjufrågor pedagog på skola 3:

- Hur kom förslaget fram att ni skulle arbeta med IUP?
- Hur blev ni informerade om IUP?
- Hur ser upplägget ut av IUP?
- Hur kan en plan se ut för varje enskild elev?
- Har ni informerat eleverna och föräldrarna om IUP?